

BESØG AF VANDRAMMEDIREKTIV KONSULENTER FRA TYSKLAND

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Det er godt at mødes på tværs af landgrænser. Det er de samme udfordringer vi alle arbejder med, dog ofte med meget forskellig fokus.

Tyske rådgivere, myndigheder og forskningsinstitution besøgte Danmark i slutningen af maj 2016. Rådgiverne kom fra rådgivningsselskabet **Fachberatung Wasserrahmenrichtlinie und Landwirtschaft** Rostock i Mecklenburg Vorpommeren. Rådgivernes rolle er at hjælpe landmændene med at implementere vandrammedirektivet. De er finansieret af offentlige midler og de arbejder fagligt med landmændene. Landmændene i Mecklenburg Vorpommeren skal udarbejde næringsstofballancer og opgørelser over deres anvendelse af gødning, ca. 5 procent af landmændene bliver kontrolleret med henblik på at sikre at de faktisk laver næringsstofbalancerne og tilhørende opgørelser, men herudover kan landmændene ikke tvinges til noget.

Rådgivernes fokusområder bliver herfor i vid udstrækning at motivere landmændene gennem:

- 1.Markforsøg og demonstrationsforsøg.
- 2.Bedriftsbesøg
- 3.Bevistgørelse om hvor og hvordan man undgår tab af næringsstoffer = hvordan man undgår udvaskning af næringsstoffer til vandmiljøet (Raising awareness)

Det er nok især på punktet "Raising of awareness" at arbejdet hos vandrammedirektivkonsulenterne i Tyskland adskiller sig fra de danske planteavlskonsulenters arbejde.

Af deres medbragte katalog: Bidrag til gennemførelsen af vandrammedirektivet **Beiträge zur**

Umsetzung der Wasserrahmenrichtlinie fremgår:

"Gemäß EG-WRRL sollen die getroffenen Maßnahmen zur Zielerreichung bis 2015 evaluiert werden. Für die wissenschaftliche Themenstellung bedeutet dies, dass bereits erarbeitete Grundlagen zunächst vorrangig in den besonders betroffenen Regionen erprobt, an die regionalen Besonderheiten angepasst und in die Praxis übergeleitet werden sollten. Daraus folgt, dass ein wesentlicher Teil des Vorhabens darin besteht, geeignete ackerbauliche Verfahren durch Praxisdemonstrationen einer breiten landwirtschaftlichen Öffentlichkeit vorzustellen. Dabei ist es besonders wichtig, Landwirte, Berater und andere Akteure für das Thema EG-WRRL zu sensibilisieren und Möglichkeiten aufzuzeigen, auf freiwilliger Basis - ohne staatliche Restriktionen - an der Verbesserung der Wasserqualität mitzuwirken."

Kan oversættes til dansk til følgende:

I henhold til vandrammedirektivet skal de foranstaltninger/tiltag, der er truffet/foretaget indtil 2015 evalueres. Det betyder at allerede udviklede grundlag i første omgang skal testes i de mest berørte regioner, tilpasses til de regionale særegenheder og overføres til praksis.

Det vil sige, at en væsentlig del af opgaven består i at udvikle hensigtsmæssige agronomiske metoder gennem praksisdemonstrationer for en bred landbrugsmæssig offentlighed. Her er det især vigtigt, at involvere landmænd, rådgivere og andre aktører i arbejdet med vandrammedirektivet og gøre dem opmærksomme på de muligheder der findes **for på frivillig basis – uden statslige restriktioner** - at bidrage til en forbedring af vandkvaliteten.

Kataloget kan groft sagt sammenlignes med en lige blanding af forskning og Oversigt over landsforsøgene. Dette skyldes, at der i Mecklenburg Vorpommern er et tæt samarbejde mellem centrale aktører. Der er således et tæt samarbejde omkring Vandrammedirektivet mellem forsøgsinstitutioner med praktisk indsigt i produktionsmetoder og forsøg, landbrugs- og miljømyndigheden og miljøstyrelsen. Disse aktører kunne berette om et meget tæt samarbejde om en optimeret planteproduktion og et fokus på at gødske optimalt med mindst muligt tab til miljøet.

Tyske rådgivere ser på afbrudte dræn i Fensholt opland ved Odder. Foto Frank Bondgaard

OPGØRELSE AF UDVASKNINGSPOTENTIALE

Der fokuseres meget på balanceregnskaber i Tyskland på samme måde som i den svenske rådgivning **Greppa Näringen**. Der arbejdes i høj grad med at få landmænd til at indse at det er en u hensigtsmæssigt at tabe næringsstoffer både set ud fra et produktionsmæssigt synspunkt men også ud fra et miljømæssigt synspunkt.

Tabellerne i "**Reduktion af diffuse tilførsel af næringsstoffer fra landbruget. - Anbefalinger for produktion og gødningstekniske foranstaltninger**" skal hjælpe de tyske landmænd til at se hvilke tiltag der har betydning for tab af næringsstoffer. I tabellerne er vist N-tabs potentiale og en balance i kg kvælstof pr. hektar.

Ifølge Dr. Dietrich Schulz, Federal Environment Agency er de tyske landmænd i januar 2016 forpligtet til at lave næringsstofbalancer og dokumentere deres anvendelse af gødning. De skal indarbejde husdyrgødning i jorden senest 4 timer efter tilførsel. Det bliver kun tilladt at tilføre gødning til vintersæd og dyrkede efterafgrøder i efteråret. Der kommer stor fokus på opbevaringskapacitet af husdyrgødning og ensilage. (PDF - National perspective to reduce nutrient emissions from the production and consumption of agricultural goods into the Baltic Sea). Det skal her bemærkes, at der ikke i Tyskland er et kontrolsystem der omfatter alle landmænd, altså indsendelse af gødningsregnskab som i Danmark, men der foregår stikprøvekontrol.

TYSK VIRKEMIDDELKATALOG

I Tyskland har de udarbejdet virkemiddelkataloget "**Guidelines – for reduction of nutrient discharges from drained agricultural land**". I kataloget er denitrificeringsmure, bede og reaktive grøfter omtalt. Kataloget har været en inspiration til at få etableret en **bioreaktor med træflis** i Danmark. Mange af de miljøtiltag der arbejdes med i Danmark, f.eks. minivådområder, intelligente bufferzoner m.m. har pt. ikke helt samme fokus i Tyskland, men der eksperimenteres også med miljøtiltag.

HVAD LÆRTE VI AF MØDET MED TYSKLAND?

Det er værd at bemærke at tyskerne arbejder mest med frivillighed og ikke tvang. Tvang ligger ikke i deres koncept hvilket fremgår tydeligt af vedlagte oversættelse. Dog tyder noget på, at grebet strammes i Tyskland i de kommende år og at de tyske landmænd vil komme til at få miljøregler der minder om de danske. På mange måder minder de tyske landbrugsrådgiveres arbejde om landbrugsrådgivningen af danske landmænd i Danmark anno 1980, altså en tid

inden mange ting blev regelsat i Danmark. Rigtig mange landmænd følger de anbefalinger der gives i de vedlagte guidelines, men ifølge rådgiverne er der stadig mange der ikke bruger landbrugsrådgivningen. Steffi Hagen fra Wasserrahmenricht-Beratung i Rostock påpegede, at en af grundene måske kunne være at en del tyske landmænd er universitesudannede. Det er set med danske øjne tydeligt at landmænd bruger landbrugsrådgivningen mere når miljø regelsættet strammes. Denne situation havde man også i Danmark i 1980/90, selvom rådgivningen dengang i høj grad var finansieret af staten, så blev den ikke nødvendigvis anvendt.

Tyske rådgivere på besøg ved intelligent bufferzone i Odder. Foto Frank Bondgaard

Læs også [Tyske miljøregler bliver strammere](#)